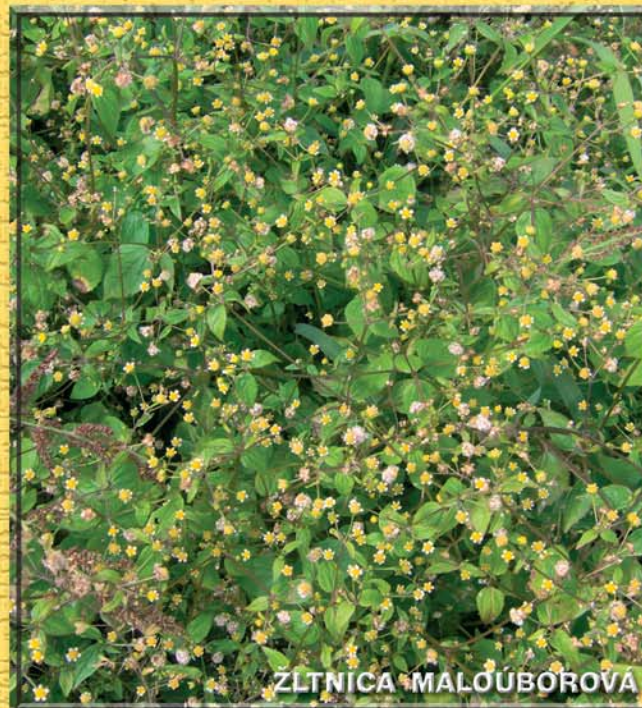
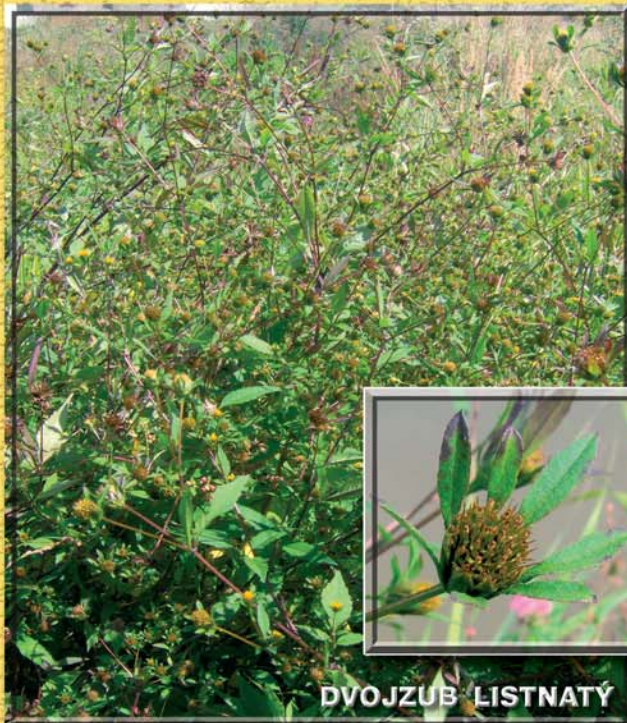

INVÁZNE DRUHY RASTLÍN NA SLOVENSKU 6

Na Slovensku sa podľa aktuálnej kategorizácie nepôvodných druhov vyskytuje 529 neofytov – druhov, ktoré sa na naše územie dostali buď úmyselne, alebo náhodne v novoveku, t. j. po objavení Ameriky, a mnohé z nich už prenikli aj do poloprirodzených a prirodzených spoločenstiev. Veľkú skupinu neofytov dopĺňa 19 archeofytov – druhov, ktoré imigrovali v predhistorickom alebo historickom období a ktoré sa vyskytujú najmä v segetálnych (poľných kultúrach) alebo ruderálnych (osidlujúcich rumoviská, haldy, priestory okolo ľudských sídlisk a pod.) spoločenstvách

Podľa toho, ako tieto nepôvodné druhy ohrozujú domáce druhy a ich spoločenstvá a podľa frekvencie ich výskytu, možno ich zaradiť do viacerých kategórií, medzi ktorými predstavujú najväznejšie riziko invázne, potenciálne invázne a tiež často splaňujúce druhy.

Všetky doteraz predkladané skladačky sa venovali inváznym alebo potenciálne inváznym druhom, ktorých je na Slovensku spolu takmer 90.

V tejto v poradí už šiestej skladačke Vám prinášame informácie o ďalších piatich invázných druhoch (*Helianthus tuberosus*, *Bidens frondosa*, *Conyza canadensis*, *Galinsoga parviflora*, resp. aj *Galinsoga urticifolia* a *Veronica filiformis*).

Všetky tieto prezentované invázne druhy rastlín majú pôvod na americkom kontinente okrem druhu *Veronica filiformis*, ktorá je pôvodná na Kaukaze a v Malej Ázii.

SLNEČNICA HLUZNATÁ (topinambur) *HELIANTHUS TUBEROSUS* L.

čelad': astrovité (*Asteraceae*)

Trváca až 250 cm vysoká, zelená až šedozelená rastlina. Do Európy prenikla zo Severnej Ameriky v roku 1607.

Upúta úbormi žltých kvetov s \varnothing 4 – 8 cm, ktoré sa objavia v auguste až októbri, kedy domáce druhy rastlín už väčšinou odkvitol.

Rozmnožuje sa vegetatívne pomocou jedlých podzemkových hlúz. Tie sa využívali/jú aj ako krmivo pre poľovnú zver, preto boli/sú najmä poľovníkmi v prírode vysádzané, čo prispelo k súčasnému hromadnému výskytu tohto druhu. Agresívne sa šíri do prirodzených biotopov, kde potláča pôvodnú vegetáciu. Preto je potrebné zamedziť zámerné pestovanie tohto druhu vo voľnej prírode, inde obmedziť na minimum, aby sa tak zabránilo ďalšiemu rozširovaniu (úniku) druhu z lokalít, kde sa pestuje.

V prírode najčastejšie rastie v pobrežnej nitrofilnej vegetácii, odkiaľ sa rozširuje na nové stanovištia, napr. pomocou odlomných častí podzemkov odplavovaných vodou.

TURANEC KANADSKÝ *CONYZA CANADENSIS* (L.) CRONQUIST

syn.: *Aster canadensis* (L.) E. H. L. Krause, *Conyzella canadensis* (L.) Rupr., *Erigeron canadensis* L., *Leptiton canadense* (L.) Britton, *Marsea canadense* (L.) V. M. Badillo

čelad': astrovité (*Asteraceae*)

Severoamerická stredne vysoká, jedno až dvojročná rastlina so špinavobielymi úbormi kvetov v strapcovitých metlinách. Kvitne od júla do októbra. Rozmnožuje sa semenami. Na jednej rastline ich môže dozrieť aj 100 000. Do Európy sa turaneec kanadský dostal okolo roku 1640 a je príkladom náhodnej (neúmyselnej) introdukcie.

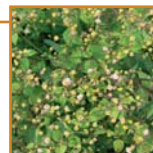
Rastie na neúrodných, na živiny chudobných stanovištiach. Uprednostňuje suché piesočnato-hlinité pôdy na poliach, úhoroch, rumoviskách, rúbaniskách, popri cestách, vo vinohradoch a inde.

Úspešné odstraňovanie je potrebné spojiť s eliminovaním výskytu ruderálnych stanovišť a so znižovaním produkcie semien, čo si vyžaduje odstrihávať súkvetia v čase kvetu alebo kosenie plôch s výskytom druhu.

ŽLTNICA MALOÚBOROVÁ *GALINSOGA PARVIFLORA* CAV.

syn.: *Galinsoga quinqueradiata* Ruitz. et Pav.

čelad': astrovité (*Asteraceae*)

Táto jednorročná rastlina pochádza z Južnej Ameriky. Má rozkonárenú, v spodnej časti hranatú holú stonku s protistojnými listami vajcovitého tvaru, na okraji pilkovitými. Kvetý sú usporiadané v drobných úboroch, ktoré majú žltý terč a biely lúč. Kvitne od mája až do prvých mrazov v októbri, na ktoré je veľmi citlivá. Rozmnožuje sa semenami. Na jednej rastline ich vytvorí až 300 000.

Rastie v teplejších oblastiach na vlhkých stanovištiach s vysokým obsahom živín. Vo vlhších rokoch sa intenzívne šíri. Častá je popri cestách, na poliach a v záhradách.

Dobre sa ničí v štádiu klíčenia až po vznik prvých 2 až 3 pravých listov.

Jej príbuzným druhom s podobným potenciálom šírenia je žltica prhlavolistá (*Galinsoga urticifolia*), ktorá má okrem iného dolu odstávajúcu chlpatú stonku a chlpaté stopky kvetných úborov.

DVOJZUB LISTNATÝ *BIDENS FRONDOSA* L.

syn.: *Bidens melanocarpa* Wieg.

čelad': astrovité (*Asteraceae*)

Pochádza zo Severnej Ameriky, v Európe bol po prvýkrát zaznamenaný v Poľsku v roku 1777. Zo Slovenska je prvý údaj z roku 1948.

Dvojzub listnatý charakterizuje holá priama stonka, 3-početné alebo nepárno-perovitě listy s nekrídlatou stopkou, pilkovitým okrajom. Často sú fialovkasté. Kvetý sú v dlhostopkatých úboroch, kde je terč žltý a jazykovité kvety väčšinou chýbajú, ak sa vyvinú, potom sú oranžovo-žlté. Kvitne od júla do októbra.

U nás rastie najmä ako súčasť pobrežnej vegetácie tokov, vodných nádrží, rybníkov, ale i na vlhkých ruderálnych stanovištiach.

Rozširuje sa pomocou človeka i živočíchov. Nažky majú oste, ktoré sa prichytia na odev, perie, srst, a tak sú prenášané na nové stanovištia.

VERONIKA NITKOVITÁ *VERONICA FILIFORMIS* SM.

čelad': krtičníkovité (*Scrophulariaceae*)

Do Európy sa dostala z Ázie, jej domovom je Kaukaz a Malá Ázia. Prvýkrát bola zaznamenaná v Anglicku v roku 1780, najstarší údaj zo Slovenska je z roku 1937.

Rastlina s poliehavými rozkonárenými byľami dlhými až 50 cm. Zakoreňuje z uzlov na stonke. Má protistojné stopkaté okrúhlasto-obličkovité, vrúbkované, riedko chlpaté listy na nekvitnúcich a striedavé na kvitnúcich konárikoch. Bledomodrofialové kvety vyrastajú na nitovitých stopkách v pazuchách listovitých listenôv jednotlivo od apríla do júla.

Pestuje sa v záhradách a v parkoch, odkiaľ splnieva na vlhké, na živiny bohaté lúky. Hojná je najmä na východnom Slovensku.

Vydala: Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica v roku 2007 ako prvé vydanie
Text: RNDr. Alžbeta Cvachová, RNDr. Ema Gojdičová

Foto: Ing. Drahoš Blanár, Ing. Miroslav Jarný, RNDr. Ema Gojdičová, Mgr. Katarína Sujová, PhD.

Grafická úprava: Ing. Viktória Ihringová

Jazyková úprava: Mgr. Olga Majerová

Náklad: 4000 výtlačkov